

Samenvatting van het webinar over ontgroeistrategieën, energiebesparing en hoe de psychologie helpt bij acceptatie

Spreker 1

Rob van der Rijt – oprichter van Klimaatplein

Rob vertelde tijdens het webinar over wat ontgroeien inhoudt en hoe het onze samenleving verandert.

Planetary boundaries

Twee aspecten lieten Rob van der Rijt inzien dat het goed is om verder te kijken dan alleen naar klimaatverandering:

1. Onze samenleving kent [negen planetaire grenzen](#). Naast opwarming van de aarde onder andere ook biodiversiteitverlies en oceaanzuuriging. De mensheid moet binnen deze grenzen leven om de bronnen van de aarde duurzaam te kunnen blijven gebruiken.
2. Klimaatonrechtvaardigheid. De noordelijke landen zijn verantwoordelijk voor 92 procent van de wereldwijde CO₂-uitstoot terwijl de zuidelijke landen er het meeste onder lijden. En in Nederland heeft de rijkste één procent een grote invloed op de opwarming van de aarde. Consumptie heeft simpelweg een enorme impact.

“

'Focussen we ons alleen op klimaatverandering dan verliezen we iets anders belangrijks uit het oog: de negen planetaire grenzen.'

Groene groei: is dat een oplossing om binnen de planetaire grenzen te blijven?

Groene groei bestaat niet, geeft Rob aan. Zo vertelt hij dat het verslimmen of verduurzamen van apparaten en machines óók betekent dat we er meer van kopen.

De innovaties rondom auto's leiden bijvoorbeeld tot meer efficiëntie maar omdat nieuwere auto's zwaarder zijn dan de oudere modellen, verbruiken ze evenveel. Zo was de Volkswagen Kever nog vier meter lang, maar een nieuw model, de Tiguan, alweer 4,5 meter. Dus op dat gebied doen innovaties de 'groene groei' teniet.

• Jevons paradox of rebound effect

• VW Kever 1950	4 meter	748 kilo	7,5 liter per 100 km
• VW Golf 1995	4,2 meter	1156 kilo	7,5 liter per 100 km
• VW Tiguan 2022	4,5 meter	1590 kilo	7,5 liter per 100 km

Is een circulaire economie een oplossing?

Een circulaire economie waarin we onze spullen zoveel mogelijk hergebruiken is nog steeds nodig. Alleen is het resultaat tot nog toe tegenvallend. In 2019 was 9,1 procent van de wereld circulair en in 2023 was dat gedaald tot 7,2 procent. En ook de wetenschap zegt: circulaire economie is een luchtkasteel zolang we uitgaan van economische groei.

Ontgroeien: de effectieve manier om binnen de planetaire grenzen te blijven

Voor de definitie van ontgroeien gebruikt Rob de omschrijving van economisch antropoloog en hoogleraar Jason Hickel*:

Ontgroeien is een geplande vermindering van overtollig energie- en materialenverbruik om de economie weer in balans te brengen met de levende wereld om ons heen. Bovendien op een veilige en rechtvaardige manier zodat iedereen erop vooruitgaat.

Ontgroeien draait om welzijn en niet om welvaart en is naast een technische beweging ook een culturele beweging. Zo is er besef nodig dat we niet alles meer hoeven te kopen op materieel gebied en dat we tevreden zijn met de dingen die we al hebben. Let bijvoorbeeld ook op bepaalde welzijnsaspecten zoals groen in de wijk en de zorg voor mensen om ons heen.

* Jason Hickel publiceerde over ontgroeien het boek '[less is more](#)'

Hoe stimuleren we ontgroeien?

Via beleidsmaatregelen kan ontgroeien aangemoedigd worden. Een voorbeeld is hervorming van het belastingstelsel door verschuiven van belasting op ons inkomen naar een milieubelasting op consumptie. Ook kan voor specifieke sectoren regelgeving opgesteld worden. Zoals voor de industriële sector. Verleng de levensduur van producten door langere garantietermijnen, het recht op reparatie en regelgeving tegen vooropgezette snelle veroudering.

Top 3 meest genoemde ontgroeivoorbeelden van Nederlandse gemeenten

1. Energie: minder fossiel energieverbruik door lokale isolatiecampagnes en energiebesparingscans.
2. Mobiliteit: elektrisch autodelen, meer ruimte voor fietsverkeer in de stad.
3. Circulariteit: repaircafés, kringloopwinkels en het stimuleren van afval scheiden.

Ontgroeien en energiebesparing

Welke ontgroeistrategieën helpen ons energie te besparen? Enkele adviezen:

- Werp een kritische blik op welke energie-intensieve sectoren we willen behouden in Nederland.
- Stel voor onze energiebelasting een progressief stelsel op in plaats van een degressief stelsel. Dus hoe meer energie een bedrijf of huishouden verbruikt, hoe hoger de energiebelasting.
- Zorg voor meer duurzame energie opwek via lokale energiecoöperaties.

Spreker 2

Chantal van der Leest – Gedragspsycholoog

Chantal gaf inzicht in waarom ontgroeien weerstand oproept en biedt strategieën om hiermee om te gaan.

Hoe weerstand zich uit bij de boodschap over ontgroeien

Weerstand tegen ontgroeien uit zich bij mensen op verschillende wijzen.

1. Daar waar vermindering nodig is, expres toch doen.
2. De informatie betwisten.
3. De informatie vermijden, omdat we het niet willen horen.
4. Reageren met dooddoeners.
5. De hakken in het zand zetten.

Waar weerstand vandaan komt en wat eraan te doen is

- **Iemand kan ervan overtuigd zijn ergens recht op te hebben.**
De oplossing hiervoor ligt in het vertellen van de juiste boodschap. Focus bijvoorbeeld op dankbaarheid door diegene te wijzen op wat hij of zij al heeft en hiervoor dankbaar mag zijn.
- **Dreiging van onze vrijheid, omdat we onze eigen keuzes willen maken.**
De oplossing ligt in de autonomie teruggeven. Erkennen dat beperking vervelend is en diegene zelf te laten kiezen wat bij die persoon past.
- **Mensen hebben geen vertrouwen (in bijvoorbeeld de overheid)**
De oplossing ligt in het bieden van zekerheid, door de boodschap op sympathieke wijze te laten vertellen door iemand die dicht bij de mensen staat in plaats van de overheid.
- **Mensen zijn tegen verandering – met name degenen die minder veerkrachtig zijn**
Geef mooie bij deze weerstand mooie voorbeeld van soortgelijke verhalen. Pas ook ‘stealing thunder’ toe: haal alvast de tegenargumenten uit de lucht door de nadelen te benoemen.

3 oplossingen waarmee we anderen meekrijgen in de ontgroeibeweging

1. Pak het systeem aan

Verleng de levensduur van apparaten en geef mensen de mogelijkheid om zelf te repareren.

2. Maak het leuk

Blijf weg van de verliestaal, want verlies is erger dan winst. Benadruk daarom hoe prettig het is om te leven met minder.

3. Doorbreek de spiral of silence

Laat zien wat je belangrijk vindt en waar je blij van wordt! 75 procent van de mensen vindt het klimaat belangrijk, maar we praten er nauwelijks over. Bang voor afwijzing. Een voorbeeld is een verduurzamingsproject waarbij werd aangeboden met de vraag of mensen tegels uit hun tuin wilden halen. Vaak waren de bewoners bereid om mee te werken, maar dachten ze dat de burens de betegelde tuin niet wilden aanpassen.

Aanleiding voor dit webinar is Shirtjesdag

Shirtjesdag is onze zomerse tegenhanger van Warmetruiendag. Beide campagnes zijn gericht op energiebesparing en het verminderen van onze energieconsumptie. Een van kerngedachten achter de campagnes is economische ontgroei - we kunnen simpelweg met veel minder!

De activiteiten van Shirtjesdag en Warmetruiendag worden mogelijk gemaakt door het European Climate Pact, onderdeel van de Europese Green Deal. [Lees meer over European Climate Pact.](#)